

TÓFALVI ZOLTÁN

A romániai magyar írók és a Szekuritáté

Amikor a Noran Könyvkiadó gondozásában 2012-ben megjelent Szőnyei Tamás imponáló, összesen 2248 oldal terjedelmű, kétkötetes *Titkos írás – Állambiztonsági szolgálat és irodalmi élet, 1956–1990* című nagyszerű opusza. Úgy tűnt, hogy ezt nemhogy túlszárnyalni, de még mögötte – ökörnyálként – lebegni sem lehet. E sorok írója – aki huszonöt éve tanulmányozza az erdélyi, romániai ötvenhat történéseit, a magyar forradalom leverése ürügyén elindított kegyetlen romániai retorzió koncepciók pereit, a kivégzések jegyzőkönyveit, a politikai okokból bebörtönzött több tízezer személynek a szovjet gulágokon messze túlmutató golgotajárását –, a 2001-től – a lusztrációs törvény megjelenésétől – az államelnöki kegy nyomán a Szekuritáté Irattárát Tanulmányozó Országos Tanácsnak átadott, jobban mondva, „szotyogtatott”, csöpögtetett dossziék, illetve kutatásra váró dossziék ismeretében kijelenti: hasonló terjedelmű, megkockáztatom: talán még drámaibb két, akár három kötet lehet és kell összeállítani a romániai állambiztonsági szolgálatok és a romániai magyar irodalmi élet közötti meglehetősen bizarr viszonyról. Mindezt annak ellenére hangsúlyozom, hogy a Tokaji Író-tábor 2013-as tanácskozásán *Szilágyi Domokos és a Szekuritáté* címen elhangzott előadásom nyomán – amelyben a XX. század egyik legjelentősebb magyar költőjének ügynökmúltjával kapcsolatos állításokat próbáltam árnyalni, tisztázni – egyelőre még nem sikerült áttörést elérni. Annak ellenére sem, hogy a Szekuritáté Irattárát tanulmányozó országos tanács, a CNSAS az eltelt egy év során a többször megismételt kérésem ellenére Szilágyi Domokost nem dekonspirálta a hírhedt titkosszolgálat ügynökeként, mert hiányoznak a perdöntő bizonyítékok: a saját kézzel írt beszervezési kötelezvény, annak legépelt, aláírt változata, illetve az ügynöki tevékenység időszakos elemzése.

A Szekuritáté és a romániai magyar irodalmi élet közötti viszony teljességre törekvő múltjának feltárása azért is elengedhetetlenül szükséges, mert a ma-

gyarországi írókkal, költőkkel, egyáltalán az anyaországi szellemi, művészeti, színházi élettel, illetve a szomszédos országok irodalmi életével kapcsolatosan is eddig ismeretlen és kivételes jelentőségű információkra, adatokra derül fény. Egyetlen kérdéskörrel szeretném megvilágítani a kutatás felgyorsításának fontosságát: eddig még senki nem kutatta, hogy akadtak írók, képzőművészek, mérnökök, közgazdászok, de kétkezi munkások is – nem is kevesen! –, akik a Szekuritátéval gondosan egyeztetve – pontosan körvonalozott, „lepapírozott” és később szigorúan ellenőrzött megbízatásokkal feltarisznyálva – telepdedtek át Magyarországra, vagy a nyugati magyar emigráció jelentősebb diaszpóráiba. Mindez sejtésként egyesekben talán megfogalmazódott, amikor 2010. november 25-én Gáll Tibor, a Berlinben élő, kolozsvári származású képzőművész kiobbantotta a „Hegel-ügy”-et, és a CNSAS dekonspirálása alapján közölte: Heltai Péter, a Magyar Televízió korábbi főszerkesztője, az Inforádió alapítója, közismert televíziós személyiség – mennyire nem kedvelem ezt a megnevezést! – „Hegel” fedőnéven a Szekuritáté ügynöke volt, és többek között azért küldték Magyarországra, hogy adatokat gyűjtsön a román állambiztonsági szerveknek sok „bosszúságot” okozó Erdélyi Magyar Hírügynökségről, a szamizdat *Ellenpontok* Magyarországra vagy még távolabbra áttelepedett egykori munkatársairól, Szócs Gézáról, Ara-Kovács Attiláról, Keszthelyi Andrásról, illetve Tamás Gáspár Miklósról, TGM-ről. Sajnos a „leleplezés” úgy történt, ahogyan a szenzációhajhászás forgatókönyvében előreláthatóan meg vagyon írva. Éppen a CNSAS-nál a húsz éven át kérvényezett és végre megtalált több mint hétszáz oldalas szekus-dossziémat tanulmányoztam, jegyzeteltem, amikor megjelent a transindex.ro hírportál nagyon fiatal, csupa jóindulatú munkatársa. Próbáltam segíteni, hogy eligazodjon a csoportfőnökségek, ügyosztályok, az állambiztonsági szolgálatok szakzsargonjának, bükkfanyelvének, az ügynök megnevezésére használt definíciók dzsungelében. A transindex.ro, az index.hu hírportálnak volt pénze, hogy a néhány nap alatt lecsengő szenzációhoz soron kívül levéltári dokumentumokat kapjon, a tudományos igényű, a korszak, a romániai magyar irodalom egészét átfogó, így ominózus „Hegel-ügy”-kutatásra viszont sem akkor, sem később jóformán nem jutott támogatás.

Annak ellenére – ahogy a címben is jeleztem – új irodalmi műfaj van születőben a romániai magyar

Elhangzott a Tokaji Író-tábor *Nagy jövő mögöttünk – Elhallgatva és elfelejtve* című tanácskozásán, 2014. augusztus 14-én

írók körében: az ügynökirodalom. A csíkszeredai Pro-Print Könyvkiadó gondozásában 2008-ban jelent meg Lőrincz György *Besúgó voltál, szívem* című regénye, amelyet az utószót jegyző Pomogáts Béla joggal nevezett a félelem regényének. A regény Somogyi Tóth Sándor *Proféta voltál szívem* című, 1968-ban megjelent regényét és az annak alapján 1969-ben készült, azonos című fekete-fehér magyar filmet juttatja eszünkbe – Darvas Iván játszotta a prófétának induló és végül az elmeegógyintézetben „landoló” Szabados Gábor szerepét. Lőrincz György az első romániai magyar író, aki megkísérli – tegyük hozzá: már-már szociográfiai valóságábrázolással – a Nicolae Ceaușescu nevével fémjelzett, hosszú éveken át az egész pragmatikus Nyugatot megvezető szörnydiktatúrájának az erőszakon, a megfélemlítésen, az egymás iránti teljes bizalmatlanságon alapuló társadalmi rendszerének nagy ívű ábrázolását. Az általam kutatót, lefénymásoltatott, birtokomban lévő hálózati dossziék, beszervezések, megfigyelési és követési dossziék ismeretében tételesen is megfogalmazom: a valóság, az állambiztonsági szolgálatok működésének, a beszervezések, az ügynöki jelentések megírásának, összeállításának belső mechanizmusa sokkal durvább, kegyetlenebb, embertelenebb és tragikusabb volt, orwelli magasságokban járt, mint ahogyan azt a legcsodálatosabb képzelőerővel megáldott író is megkomponálhatná. Az ügynöki, informátori „karrier” nem úgy kezdődött, hogy a potenciális „jelölt” eleinte apró jelentéseket, feljegyzéseket írt a tyúklopáshoz hasonlítható vétségekről, hanem in medias res durr bele a közepébe. Hadd említsek példát: az 1950-es évek közepén az erdélyi unitárius egyház kolozsvári püspökségén az egyházi vezetők sejtik, hogy a beszélgetéseiket lehallgatják. Mivel szinte kivétel nélkül Oxfordban, Cambridge-ben vagy az Amerikai Egyesült Államokban folytattak posztgraduális teológiai tanulmányokat, munkaidőben egymás között is angol nyelven beszéltek. A lehallgatásukkal megbízott szekus tiszt – aki maga is valamikor unitárius volt – tépte a haját, hogy semmit nem ért az elmondottakból. A Szekuritáté Kolozsvár tartományi igazgatóságánál gyorsan kidolgozták a stratégiát: keresse nek egy olyan teológiai professzort, aki zsarolható, és akit megfélemlítéssel, veréssel rá lehet venni a „szolgálatokkal” való együttműködésre. Így esett a választás a falumbéli, azaz korondi származású püspök-hellyettesre, Simén Dánielre. A kolozsvári Unitárius Teológiai Akadémia elvégzése után az Amerikai

Egyesült Államokban tanult, 1928-tól a kaliforniai Berkeleyben, 1931 és 1933 között a chicagói Meadville Lombard Teológiai Intézetben, anyanyelvi szinten beszél angolul, kiváló szónok. A zsaroláshoz a „municiót” a püspökség egyik alkalmazottja szolgáltatta, aki közölte: 1940 és 1944 között dr. Simén Dániel (Korond, 1903 – Kolozsvár, 1969) Imrédy Béla Magyar Megújulás Pártja Kolozs megyei szervezetének alelnöke volt, az elnöke pedig az időközben Magyarországra áttelepedett dr. Abrudbányai Fikker János (1907–1968), akinek egyik öse, Fikker János bíró és műfordító volt Abrudbányán, ő pedig 1929 és 1931 között a Manchester New College ösztöndíjasa Oxfordban. A feljelentéshez mellékelte Simén Dániel 1940 és 1944 között különböző lapokban publikált, elsősorban a párt kulturális és egyházi rendezvényeivel kapcsolatos beszámolóit. A Szekuritáté egy fiktív bírósági idézőt küldött Simén Dániel címére: 1955. október 31-én reggel nyolc órakor jelenjen meg tanúskodásra a letartóztatott és a román hatóságoknak átadott Abrudbányai Fikker János ügyében. A hiteles pecséttel ellátott – ez már csak „szervezés” kérdése volt a Szekuritáténak! – „idézőt” senki nem kérdőjelezte volna meg. A Szeku eredeti terve az volt, hogy az éjszakai, Nagyváradra tartó vonatról egy különítmény leszállítja, és a hírhedt „fekete autóval” visszaszállítja Kolozsvárra. Elszámították magukat: halottak napja következett, és a vonat zsúfolásig tele volt. Így a sátortető „fekete autó” végigkísérte a vonatot egészen Nagyváradig. Amikor Simén Dániel leszállt, a különítmény azonnal lekapcsolta, és 1955. október 31-én hajnalban visszahozták Kolozsvárra. Két napon át étlen-szomjan tartották, állandóan vallatták. 1955. november 2-án késő délután beadta a derekát, megírta a szervezési kötelezvényt, hogy „Jóska” fedőnéven jelenti mindazt, ami a püspökségen történik, beleértve az angol nyelvű beszélgetéseket. Semmit nem tudott arról, hogy időközben őt már többszörösen ellenőriztették az unitárius püspökség és az erdélyi magyarság egyik grafomán, egyenesen gonosz ügynökével, fedőnevén „Incze Walter”-rel, a későbbi teológiai főtitkárral. Simén Dániel rendszeresen eljárta a konspiratív találkozókra, pontosan megjelent a tartótiszt hívásaira, de nem jelentett semmit. Azzal mentegetőzött: nem történik semmi olyan, amiről jelenthetne. Időközben rájött, hogy 1940 és 1944 közötti múltjával, az Imrédy Pártban betöltött tisztségével, publikációval továbbra is zsarolhatják. Mivel nem jelentett, kizárták a há-

lőzathól, de úgy, hogy minden lépését követték. A magyar forradalom leverése után kiváló ürügyet jelentett a letartóztatására, elítélésére, hogy a pest-szentlőrinci unitárius lelkész Kolozsvárra látogatott, és elkérte Simén Dánieltől a nagyszerű prédikációs füzetet. További kutatást igényel: meggondolatlan-ságból vagy a magyar állambiztonsági szolgálatokkal való pontos egyeztetés alapján, az ominózus sokszorosított prédikációs füzetek kölcsönként példányát a bőröndje legtetejére rakta, Biharpüspökinél a román vámosok – belügyesek – azonnal lecsaptak, Simén Dánielt a helyszínen történt kihallgatás után még azon éjjel 1959-ben letartóztatták, a kolozsvári Katonai Törvényszék 1960. április 6-án a Protestáns Teológiai Intézet unitárius tanárainak perében – elsőrendű vádlottként – egyházi kiadványok engedély nélküli sokszorosításának, terjesztésének vádjával hét év börtönbüntetésre ítélték. 1964-ben szabadult. A CNSAS-nál megtaláltam az ő, valamint az ugyanabban a perben négy év börtönbüntetésre ítélt, 1994 és 1996 között az Unitárius Egyház püspökeként – korábban a Teológiai Intézet rektoraként – szolgáló Erdő János hálózati dossziéját is.

A Szekuritáté már-már korlátlan – állam az államban – hatalmáról nemcsak a nagyközönségnek, hanem a történész szakmának is kevés fogalma van. Azon túlmenően, hogy a birgerli csizmában pózoló, legtöbbször szadista hajlamokkal „megáldott” verőlegények rendelkezésére titkárnők, kiszolgáló személyzet hada állt, a hatalom kéjes mámorát jelentette számukra, amikor diktálhatták a letartóztatási, házkutatási vagy ítéletvégrehajtási parancsot: „Én, B. K., a marosvásárhelyi Szekuritáté őrnagya, elrendelem... megparancsolom...”. Az 1970-es évek elejétől akkora hatalmuk volt, hogy magát a párt főtitkárát, a Kárpátok Génuszát is ellenőrizték. Minderre akkor derült fény, amikor 1973-

ban öngyilkos lett Nicolae Ceaușescu személyi orvosa, a német származású dr. Stef (Ceaușescu hangsúlyos magyarellenessége dacára szívesen vette körül magát magyarokkal – mert megbízott bennük! –, a gyerekei dajkája, a házvezetőnő egy esztelneki székelly asszony volt, a felszolgált ételekért, a mérgezés megakadályozásáért dr. Márialaki Károly felelt, akit később a négy osztályos „akadémikusnő” két lábbal rúgott ki, kárpótlásként a feleségét kinevezte a Maros megyei Kőjál vezetőjévé – a Márialakival e sorok íróját által készített nagyinterjú döbbenetes bizonyítéka a diktátor-házaspár paranoiájának). Hátrahagyott fel-

jegyzéseiben megindokolta, mi készítette az öngyilkosságra: a Szekuritáté rá akarta venni, hogy a főnöke, kezeltje betegségeiről pontosan számoljon be. Ezt a személyi orvos megtagadta, és amikor nem tudott szabadulni a ránehezedő nyomástól, öngyilkos lett. A diktátor örjögött, leváltotta a Szekuritáté vezetését, majd kiadta az ukázt: 1973-tól kezdődően párttag csak akkor lehet ügynök, ha azt a megyei pártbizottság jóváhagyja! Az már magától értetődik, hogy a megyei pártbizottság minden esetben áldását adta a párttagok beszerzésére, viszont a Szekuritáté ettől kezdődően hálóját a párton kívüliekre irányította, illetve vetette ki. Így állt elő az a fura

helyzet, hogy egyre több lelkészt, plébánost – akik az 1940-es évek végétől elvben nem lehettek párttagok –, színészt, író, szabadúszó művészelket, képzőművészt szerveztek be ügynöknek. Most ezek a csontvázak hullnak ki a szekrényekből, illetve a CNSAS levéltári dokumentumaiból. Van közöttük egyetemalapító rektor, a magyar állam által többszörösen kitüntetett, nagy pompával eltemetett kutató – aki azért menekült az alkoholizmusba, mert tudta: ügynökmúltjára egyszer fény derül –, országhatárokon innen és túl népszerű író, kritikus, irodalomtörténész,

Szarufésű, Kiskun Múzeum. Molnár István rajza.

egyetemi tanár, orvos, képzőművész. Csak két elretentő példát említek. A tizenhat év börtönbüntetésre ítélt, majd a Dacia Könyvkiadó aligazgatójaként ismert V. J.-nál aljasabb ügynök talán nem is létezik. Áttelepedett Magyarországra, Kecskeméten volt tanár, és ő a Szili Katalin, az Országgyűlés volt elnökének és Kerényi Györgynek a támogatásával megjelent *Erdélyi sorsvallató. Egy erdélyi 56-os utolsó vallomása* című visszaemlékezés-kötet szerzője. Dalolva vállalta az ügynökszeretet, „Vincze János”, majd „Vasilescu”, később „Dézsi János” fedőnéven jelentett, vádiratnak is beillő feljelentése alapján állították le a gyergyószárhegyi Kriterion-találkozókat, magyar irodalmi kollokviumokat. A Szekuritátéval való egyeztetés alapján a Svédországban, Nyugat-Európában élő magyar írókról egy vaskos kötetnyi rágalmozó jelentést állított össze, és a Szekuritáté pontos megbízatással küldte Magyarországra. V. J., azaz „Vasilescu” – magyarországi feljelentéseinek kutatását a közeljövőben kezdem el – az 1980. júniusi gyergyószárhegyi Kriterion-találkozóhoz hasonlította, és Marosvécs szülöttként (!) rendkívül súlyos állításokat fogalmazott meg a két világháború közötti erdélyi magyar irodalom, színházi élet mecénásáról, az író Kemény Jánosról és a „reakciós arisztokrata” gróf Bánffy Miklósról, az erdélyi magyar arisztokráciáról mindmáig a leghitelesebb „portrét” készítő, világsikert aratott trilógia szerzőjéről. V. odáig merészkedett, hogy teljes körű kivizsgálást kért a Szekuritátétól. Ugyanis Gyergyószárhegyen hangzott el Ágoston Vilmos sokszor idézett, egyértelműen a Ceaușescu-diktatúrára utaló tanulmányában: „A hatalomnak szempontjai vannak. És attól függően, hogy mennyire totalitárius, annyira érvényesíti ezeket a szempontokat a művészet értékelésében. A kultúra történetében a hatalom kisajátíthatta, megvásárolhatta a művészetet, megkérdőjelezte a létét, de nem ismerhette fel önálló értékét. Ezért vált szükségessé a manipulatív kritikus, aki mindent megmagyarázott, felértékelt, sőt, ha a pillanatnyi érv úgy diktálta, meg is kérdőjelezte a műalkotás létét és értelmét. Ezáltal a hatalom megőrizte a semlegesség látszatát, tökéletesen manipulálta a művészetet.”

Rábukkantam az Utunk egyébként kitűnő, szervezőkészséggel megáldott rovatvezetőjének, M. P.-nek – alias „Szentpéteri Károly”, „Szabó Tibor”, „Szabó Tiberiu” – három vaskos kötetben őrzött hálózati dossziéjára, amelynél mellbeverőbb abszurd drámát nem olvas sem a filosz, sem az irodalomtudós, szín-

házi kritikus. Mindenről és mindenkiről gátlástalanul jelentett, oly módon, hogy mindenkit eláztatott, tönkretett. Az ő jelentései alapján érti meg igazán az utókor: Cs. Gyimesi Éva kiváló irodalomtudós, egyetemi tanár, kritikus öngyilkossága sorsszerűen elő volt készítve. M. P. nem fukarkodott a „nacionalista, irredenta” minősítésekkel.

Cs. Gyimesi Éva 2009-ben a kolozsvári Komp-Press Kiadónál megjelent *Szem a láncban. Bevezetés a szekusdossziék hermeneutikájába* címen megjelent döbbenetes kötete a szerző tragikus halála nyomán így kap történelmi hátszelet. Nagy kár, hogy nem személyesen fordította magyar nyelvre, hiányoznak a csak általa ismert lábjegyzetek, információk. Elzárkózott attól, hogy a róla jelentő ügynököket dekonspirálják. Ha hozzájárul a dekonspiráláshoz, akkor azonnal kiderül, hogy M. P. mellett V. J. is – „Dezsi Ioan”-ként – olyan információkat közvetített a tartó-tisztjének, amelyeket a román nemzeti önérzet elleni sérelemként, támadásként interpretáltak. Mindennek fényében talán nem véletlen, hogy diákjainak az előadásokon a román–magyar kapcsolatok történetében kivételes realitásérzékről tanúskodó Ady Endre és Octavian Goga barátságáról beszélt, nem hallgatva el az utóbbi fasiszta pálfordulását, magyarellenességét, színváltozását – annak ellenére, hogy ő fordította magyar nyelvre Madách Imre *Az ember tragédiáját*, Ady Endre emlékét ápolta, a csucsai kastélyában a látogatóknak az az érzése: ő látta vendégül Ady Endrét.

Gálfalvi György, a marosvásárhelyi Látó irodalmi folyóirat nyugdíjas főszerkesztője több folyóiratban, legutóbb a Korunk 2014. januári számában *Kacagásaink* címmel szekusdossziéjának több részletét is közölte. Érdekes összevetni, hogy ugyanarról az esetről – az 1984. évi incidensről, amikor egy állófogadáson a mindenki által megvetett, spiclinek, a hatalom kiszolgálójának tartott Rácz Győzőnek, a Korunk akkori főszerkesztőjének arcába vágta a borospoharat – egészen másként jelentett „Katona Pál”, azaz: Bartis Ferenc.

Gálfalvi dossziéjából az is kiderül, hogy a másik Marosi, Barna is alaposan együttműködött a Szekuritátéval, Domokos Gézaról, Király Károlyról, többek között e sorok írójáról is jelentett. A Svédországban, Göteborgban élő Tóth Károly Antal, az *Ellenpontok* meghatározó jelentőségű szerkesztője, feleségével együtt munkatársa, a CNSAS-tól kapott hivatalos értesítés alapján több folytatásban is megírta: az *Ellenpontokat* a „Bárdac Ioan” fedőnéven jelentő dr. Király Ernő, közismert és nagy tekintélyű nagyváradi jogász, jog-

történész, szakíró kölcsönkérés ürügyével juttatta el a Szekuritáéhoz, illetve buktatta le a szamizdat folyóirat teljes szerkesztőségét, és e sorok íróját is „bemázolta”. A Szekuritáté 1989 szeptemberében azzal vádolt, hogy Nagyváradon kijelenttem: az ország albanizálódik, fegyverrel a kézben ki kell vonulni az utcára. A feljelentések nyomán házkutatást tartottak az 1976 óta deréktól lebénult, ágyhoz kötött, a felesége által magára hagyott, az idős és beteges anyja által gondozott Varga Árpád kiváló mezőtelegdi történésznél.

Ágoston Vilmos, Molnár Gusztáv, Tóth Károly Antal is most dolgozza fel a saját szekus-dossziáját. Ágoston Vilmos *Kegyelemkenyéren* című, a kolozsvári Gaál Gábor irodalmi körben 1969-ben felolvasott, az állambiztonsági szolgálatok „érdeklődését” felkeltő novellája az első kísérlet az állandó követés, megfigyelés írói „megkomponálására”. E sorok írója Páll Lajos festő-költő megfigyelési és követési dossziéjának fordítását befejezte, befejezés előtt áll dr. Csiha Kálmán, 1990–2000 között Erdély református püspöke megfigyelési és hálózati dossziéjának fordítása, illetve a bevezető tanulmányának megírása, valamint a saját, hétszáz oldalas dossziém magyar, illetve román nyelvű változatának egyidejű kiadásra való előkészítése.

Kántor Lajos a Korunk 2014. januári számában közölte *Barátok és/vagy ellenségek (Aki és akiről – amit és ahogyan)* című tanulmányában írt arról, hogyan próbálja önmaga számára is feldolgozni azt a furcsa „felfedezést”, hogy három legjobb barátja, a Forrás-nemzedék három meghatározó egyénisége, a Kossuth-díjas Lászlóffy Aladár „Tamas”, Veress Zoltán „Ovidiu”, egyelőre a végleges dekonspirálásra váró Szilágyi Domokos „Balogh Ferenc” néven jelentett róla. A Szekuritáté nemcsak bunkók siserehada volt, pontosan ráéreztek az emberi gyengeségekre. Például arra, hogy Csiha Kálmán, az 1990 utáni erdélyi református püspök imádott utazni. Kihasználták a kultusztörvénynek azt az előírását, hogy minden lelkésznek kötelessége volt a felsőbb egyházi hatóságoknak jelenteni, ha külföldi látogató tűnt fel az egyházközségben vagy a parókián. Csiha Kálmán nem is írt alá beszerzési kötelezvényt, hanem egyszerűen nyilatkozott arról, hogy az érvényben lévő törvények értelmében jelenti a püspökségnek, ha külföldi állampolgárok keresik fel. Mivel beszélt német nyelven, őt és Bustya Dezső lelkész kollégáját – aki anyanyelvi szinten beszél angolul – bízták meg, hogy a

reformátusok brassó-pojánai világtalálkozásáról részletes tájékoztatást nyújtson a püspökségnek, ők pedig továbbították a Kultusz Departmentnek, azaz a Szekuritáténak. Csiha Kálmánnak nincs is hálózati, csak követési fedőneve. A Szekuritáté Bustya Endrét, a legjobb Ady-kutatók egyikét szintén a múltjával, meghasonlásaival zsarolta, „Lázárescu” a kolozsvári magyar írók teljes bel- és külföldi kapcsolatának hálózata az állambiztonság rendelkezésére bocsátotta. A Szekuritáté Szőcs Istvánt – alias „Rusz Pétert”, „Carol Albertot” – kérte fel, hogy írja meg Szilágyi Domokos *Magyarok*, illetve *Apokrif Vörösmarty-vers* című műveiről az elmarasztaló kritikát. De jelentett – „Ion” fedőnéven – a többször is börtönbe zárt, az önálló Erdély gondolatát zászlajára tűző, a bolyais diákok bálványaként emlegetett, Canossa-járásra kényszerített Jordáky Lajos is, akinek a naplója egyedülálló dokumentuma a korszak iszonyatos megtorlásainak, szellemi terrorjának. E sorok írója elsősorban az operatív és tartótisztekre, a verőlegényekre összpontosítja a kutatást, ugyanis ők irányítják az egész elnyomó gépezetet. Sok esetben a hivatalosan ismert név nem azonos a valódi névvel. Az operatív és tartótisztek dekonspirálása legalább olyan nehéz feladat, mint az ügynököké. A közel ötven évig tartó terrornak olyan hozadékai is vannak, mint Bőjte Csaba ferenc-rendi szerzetessé válása, több ezer erdélyi magyar gyerek gondozása, felnevelése. Az édesapja, Bőjte Sándor börtönbeli tragédiája és súlyos hepatitise nélkül nem biztos, hogy szerzetes lesz, és talán nem hozza létre a maga nemében egyedülálló intézményhálózatot, amely biztos menedéke az árváknak, az elhagyott gyerekeknek. Az édesapja a Gaál Gábor irodalmi kör tagjaként verseket írt, ezért tartóztatták le, majd hét év börtönbüntetéssel sújtották. A börtönben hasnyálmirigy-gyulladást kapott, nem adtak gyógyszert. Olyan iszonyatos és elviselhetetlen fájdalmi voltak, hogy a hüvelykujjával benyomta a hasfalát. A börtönből való szabadulása után ebbe a szenvedésbe halt bele. Megtaláltam a teljes periratot, rövidesen önálló kötetben juttatom el az Olvasó és a történész szakma asztalára. Az a kutatómunka, amelyet végzek, csöppet sem veszélytelen. Ma is ugyanúgy követnek, mint 1989 előtt. Talán éppen ettől válik már-már küldetésé a tervbe vett nagy tanulmányok, az 1956-os, tíz kötetre tervezett sorozat hátralévő öt kötetének megírása. Nem akarok sem tetemrehívást, sem pellengérré állítást, a korszakot szeretném bemutatni hiteles levéltári dokumentumok alapján – hitelesen.